

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA.410.007.02.2022

Pan
Piotr Jakubowski
Wójt Gminy Radzanowo
ul. Płocka 32, 09-451 Radzanowo

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/067 – Usuwanie nielegalnie składowanych odpadów niebezpiecznych.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Radzanowie ¹ , ul. Płocka 32, 09-451 Radzanowo.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Jakubowski, Wójt Gminy Radzanowo, od dnia 23 grudnia 2021 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnili: – Krzysztof Czerwiński, pełniący funkcję Wójta Gminy Radzanowo od dnia 2 listopada 2021 r. do dnia 22 grudnia 2021 r.,–Tadeusz Ziemkiewicz, Wójt Gminy Radzanowo od dnia 21 listopada 2018 r. do dnia 22 września 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przeciwdziałanie składowaniu odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych.2. Usuwanie odpadów niebezpiecznych z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2022 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) ² . Dla realizacji celu kontroli wykorzystane zostały także informacje i dokumenty sporządzone przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli. ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontrolerzy	1. Paweł Piotrowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/62/2022 z 6 kwietnia 2022 r.2. Piotr Nowak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/63/2022 z 6 kwietnia 2022 r.

(akta kontroli str.1-2)

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia brak przygotowania Urzędu Gminy Radzanowo na możliwość wystąpienia zdarzeń polegających na magazynowaniu odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych i w konsekwencji niepodjęcie przewidzianych prawem działań zmierzających do niezwłocznego usunięcia odpadów niebezpiecznych, zgromadzonych nielegalnie w miejscowości Radzanowo.

Uzasadnienie oceny ogólnej W Urzędzie, do czasu ujawnienia na terenie gminy w grudniu 2021 r. nielegalnego magazynowania odpadów, w tym niebezpiecznych, nie przypisano do obowiązków żadnego z pracowników zadań z tego zakresu. Nie opracowano też procedur postępowania w takich przypadkach, mimo wytycznych Wojewody Mazowieckiego⁵ dotyczących przeciwdziałania powstawaniu nielegalnych składowisk odpadów jak i pisma Głównego Inspektora Ochrony Środowiska⁶, w którym wskazano obowiązki organów gmin w przypadku pojawienia się odpadów (w tym niebezpiecznych) w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Mimo możliwości odbycia nieodpłatnego szkolenia (on-line),

¹ Dalej: Urząd lub Gmina.

² Czynności kontrolne w Urzędzie Gminy Radzanowo zakończono w dniu 18 maja 2022 r.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Pismo nr WBZK-I.7024.2019.

⁶ Pismo nr DZP/702-5/2020/kg.

organizowanego przez Mazowieckiego Inspektora Ochrony Środowiska⁷, dotyczącego postępowania z odpadami niebezpiecznymi, ówczesny Wójt Gminy Radzanowo, nie skierował na to szkolenie, żadnego z pracowników.

Niepodjęcie działań w wyżej wymienionym zakresie było nierzetelne i niezgodne ze Standardami określonymi przez Ministra Finansów w Komunikacie nr 23 z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych⁸.

Wójt Gminy nie podjął niezwłocznych działań w celu usunięcia odpadów uznanych za niebezpieczne i składowanych w miejscu do tego nieprzeznaczonym, mimo obowiązku określonego w art. 26 i/lub 26a ustawy z dnia 14 grudnia o odpadach⁹. Dopiero w wyniku rozpoczęcia przez NIK kontroli, tj. po upływie 138 dni od dnia powzięcia przez Urząd informacji o ww. odpadach, wszczęte zostało postępowanie administracyjne w celu nakazania posiadaczowi odpadów ich usunięcia, na podstawie art. 26 ust. 2 ustawy o odpadach.

Pomimo, że w ocenie MWIOŚ, stwierdzone w miejscu składowania ww. odpadów zanieczyszczenie gleby mogło mieć związek z tymi odpadami i mogło stanowić zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub stanu środowiska, Wójt nie wystąpił, w trybie art. 26a ust. 5 ustawy o odpadach, o pozyskanie opinii w sprawie spełnienia przesłanek koniecznych do niezwłocznego ich usunięcia.

Wójt nie poinformował też Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska¹⁰ o zanieczyszczeniu gleby, na której magazynowane były odpady niebezpieczne, substancjami powodującymi ryzyko szczególnie istotne dla ochrony powierzchni ziemi, na podstawie art. 24 ust. 3-4a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie¹¹. Uczynił to MWIOŚ w Warszawie, który wystąpił w tej sprawie do RDOŚ, po rozpoczęciu kontroli NIK.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹² kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przeciwdziałanie składowaniu odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

Opis stanu faktycznego

1.1. W gminie Radzanowo¹³ 1 lipca 2013 r. utworzono Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych¹⁴, który w objętym kontrolą okresie, funkcjonował na podstawie uchwały Rady Gminy Radzanowo nr XIII/83/2019 z dnia 29 października 2019 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właścicieli nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi (dalej: uchwała w sprawie funkcjonowania PSZOK)¹⁵.

Zgodnie z Regulaminem Punktu Selektywnego Zbierania odpadów Komunalnych w Woźnikach (w gminie Radzanowo), stanowiącym załącznik do ww. uchwały, do Punktu, w ramach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, można przekazywać odpady komunalne obejmujące m.in.: odpady niebezpieczne; przeterminowane leki i chemikalia; odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałe w gospodarstwach domowych w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek; zużyte baterie

⁷ Dalej: MWIOŚ

⁸ Dz. Urz. Min. Fin. nr 15, poz. 84. Dalej także: Standardy kontroli zarządczej.

⁹ Dz. U. z 2022 r., poz. 699, ze zm. Dalej: ustawa o odpadach.

¹⁰ Dalej także: RDOŚ.

¹¹ Dz. U. z 2020 r., poz. 2187. Dalej: ustawa szkodowa.

¹² Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹³ W miejscowości Woźniki.

¹⁴ Dalej PSZOK lub Punkt.

¹⁵ Poprzednio PSZOK funkcjonował na podstawie uchwały Rady Gminy Radzanowo nr XXII/138/2016 z dnia 22 czerwca 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właścicieli nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

i akumulatory; zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz opakowania po farbach, lakierach i rozpuszczalnikach. Natomiast do Punktu nie są przyjmowane m.in. odpady zawierające azbest oraz odpady niebezpieczne, bez możliwości wiarygodnej identyfikacji. Informacja o możliwości dostarczenia ww. odpadów do Punktu umieszczona została na stronie internetowej Urzędu¹⁶ oraz, jak wyjaśnił Wójt Gminy, przekazywana była mieszkańcom przez sołtysów.

W okresie objętym kontrolą do Urzędu nie wpłynęły skargi na funkcjonowanie PSZOK¹⁷.
(akta kontroli str. 11-28, 196-203)

W latach 2019-2021 w PSZOK zebrano ogółem 354,2 Mg odpadów, w tym 15,1 Mg odpadów niebezpiecznych (4,3%), o kodzie:

- 20 01 23* urządzenia zawierające freony – 8,7 Mg;
- 20 01 26* oleje i tłuszcze inne niż wymienione w 20 01 25 – 1,2 Mg;
- 20 01 35* zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21* i 20 01 23* (zawierające niebezpieczne składniki) – 5,2 Mg.¹⁸

(akta kontroli str. 34-47)

1.2. Rada Gminy uchwałą nr XIII/82/2019 z 29 października 2019 r. przyjęła Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Radzanowo (dalej: uchwała w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy)¹⁹. W regulaminie, zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach²⁰ określono, że:

- chemikalia należy przekazywać do PSZOK w godzinach pracy i do punktów ich sprzedaży,
- przeterminowane leki należy wyrzucać do oznakowanych pojemników przeznaczonych na te odpady, rozmieszczonych w wyznaczonych aptekach w godzinach ich pracy lub przekazać do PSZOK,
- zużyte baterie i akumulatory należy przekazywać do punktów sprzedaży baterii i akumulatorów w godzinach ich pracy lub przekazać do PSZOK. Akumulatory mogą być przekazane podmiotowi odbierającemu odpady podczas objazdowych zbiórek odpadów. Zużyte baterie można także oddać do placówek oświatowych oraz innych obiektów użyteczności publicznej, gdzie ustawione są pojemniki na tego rodzaju odpady,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny należy przekazać do punktu jego sprzedaży lub przekazać do PSZOK; może on też być odebrany sprzed posesji, przez właściwy podmiot, po wcześniejszym uzgodnieniu telefonicznym, dwa razy w roku,
- odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych, powstałe w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igły i strzykawki, należy przekazywać do PSZOK w godzinach pracy,
- odpady niebezpieczne należy przekazywać do PSZOK, w godzinach jego pracy,
- opakowania po farbach, lakierach i rozpuszczalnikach przekazywać do PSZOK w godzinach pracy tego punktu.

Uchwały w sprawie funkcjonowania PSZOK oraz w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy zostały podjęte po otrzymaniu pozytywnej opinii Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Płocku, zgodnie z art. 4 ust. 1 ww. ustawy²¹.

(akta kontroli str. 48-71)

Wójt przeprowadził kontrolę przestrzegania i stosowania wymagań w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Radzanowo, zgodnie z art. 9u ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, przez podmiot odbierający odpady komunalne od

¹⁶ www.radzanowo.pl w zakładce „Strefa Mieszkańca, Odpady Komunalne”.

¹⁷ Na podstawie rejestru skarg i wniosków załatwianych przez Wójta Gminy Radzanowo.

¹⁸ Odpady oznakowane w katalogu odpadów indeksem górnym w postaci gwiazdki* to odpady niebezpieczne.

¹⁹ Poprzedni regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Radzanowo został przyjęty uchwałą Rady Gminy nr XXII/135/2016 z dnia 22 czerwca 2016 r. podjętą po uzyskaniu pozytywnej opinii Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Płocku.

²⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 888 ze zm. Dalej: ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

²¹ Postanowienie nr 8/2019 z dnia 22 października 2019 r.

mieszkańców gminy. Ze sporządzonego na tę okoliczność protokołu kontroli wynika, że nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 191-193)

1.3. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu²² zadania z zakresu ochrony środowiska oraz gospodarki odpadami realizował Referat Rolnictwa i Budownictwa²³, w strukturze którego wyodrębniono stanowisko inspektora ds. rolnictwa i ochrony środowiska.

(akta kontroli str. 81, 88-91)

Wójt wyjaśnił, iż zadania związane z identyfikowaniem i weryfikacją informacji i sygnałów o odpadach niebezpiecznych zgromadzonych w miejscu do tego nieprzeznaczonym, powierzono pracownikowi zajmującemu się zagadnieniami związanymi z ochroną środowiska, w ramach zakresu czynności.

(akta kontroli str. 11)

Do zakresu czynności inspektora ds. rolnictwa i ochrony środowiska z dnia 27 grudnia 2021 r. należało m.in. przygotowanie decyzji i zezwoleń oraz opinii dotyczących gospodarki odpadami, przeznaczonymi do wykorzystania lub unieszkodliwiania oraz wykonywania usług w tym zakresie. Poprzedni zakres czynności tego pracownika z 12 czerwca 2018 r. obejmował przygotowanie decyzji i zezwoleń oraz opinii dotyczących gospodarki odpadami innymi niż niebezpieczne.

(akta kontroli str. 121-130)

Sekretarz Urzędu wyjaśnił, że zmiana zakresu czynności Inspektora ds. rolnictwa i ochrony środowiska związana była bezpośrednio z ujawnieniem w grudniu 2021 r. nielegalnego składowania odpadów.

(akta kontroli str. 285)

W Urzędzie, poza rejestrem skarg i wniosków, nie funkcjonował system zgłaszania przez obywateli informacji o przypadkach gromadzenia odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

Wójt wyjaśnił, że przedmiotowych zgłoszeń mieszkańcy mogli dokonywać osobiście, telefonicznie (pod nr tel. 024 369 50 10) lub za pomocą poczty elektronicznej na adres sekretariat@radzanowo.pl. W latach 2019-2022 nie stwierdzono udokumentowanych zgłoszeń mieszkańców dotyczących odpadów niebezpiecznych. Do Urzędu nie wpływały też skargi ani wnioski związane z nielegalnym składowaniem lub porzuceniem na terenie gminy odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych²⁴.

(akta kontroli str. 11, 286)

1.4. W okresie objętym kontrolą Urząd nie przeprowadzał kampanii informacyjno-ekologicznej na temat szkodliwości odpadów niebezpiecznych, zagrożeń ze strony ich składowania lub magazynowania w miejscach do tego nieprzeznaczonych oraz zasad postępowania w przypadku zauważenia miejsca gromadzenia odpadów, które mogły być odpadami niebezpiecznym.

(akta kontroli str. 9, 11)

1.5. Gmina nie współpracowała z nadleśnictwem w sprawie porzucania, nielegalnego składowania lub usuwania odpadów niebezpiecznych w lasach zarządzanych przez Lasy Państwowe. Lasy i grunty leśne stanowią 2,3% powierzchni gminy Radzanowo (241 ha)²⁵. Wójt wyjaśnił, że Gmina nie posiada wiedzy o wystąpieniu odpadów niebezpiecznych na terenie lasów państwowych.

(akta kontroli str. 11-12, 18)

Jak wyjaśnił Wójt Gminy Radzanowo nie przeprowadzano kampanii informacyjno-ekologicznych na temat szkodliwości odpadów niebezpiecznych, zagrożeń ze strony ich składowania lub magazynowania w miejscach do tego nieprzeznaczonych ponieważ na

²² Przyjętym zarządzeniem Wójta nr 51/2019 z dnia 17 lipca 2019 r. Poprzedni regulamin organizacyjny Urzędu był przyjęty zarządzeniem Wójta nr 21/2019 z dnia 28 lutego 2019 r.

²³ Dalej: Referat RB.

²⁴ Rejestr skarg i wniosków prowadzony jest w Referacie ds. organizacyjnych i obywatelskich Urzędu przez inspektora ds. kadr.

²⁵ Dane wg. Raportu o Stanie Gminy Radzanowo za 2020 rok.

terenie gminy nie wystąpiły przypadki magazynowania odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Nie współpracowano też z nadleśnictwem w sprawie zapobiegania powstawaniu miejsc nielegalnego składowania odpadów niebezpiecznych z powodu braku wiedzy o występowaniu takich sytuacji.

Najwyższa Izba Kontroli, odnosząc się do ww. wyjaśnień zauważa, że biorąc pod uwagę art. 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz obowiązki Wójta wynikające z art. 26 i 26a ustawy o odpadach, Wójt powinien posiadać wiedzę czy na terenie Gminy składowane są odpady, w tym odpady niebezpieczne. Powyższe informacje Gmina mogłaby pozyskać nawiązując współpracę z Nadleśnictwem Płock.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na braku powierzenia pracownikom Urzędu zadań związanych z identyfikowaniem i weryfikacją informacji i sygnałów o odpadach niebezpiecznych, zgromadzonych w miejscu do tego nieprzeznaczonym, co NIK ocenia jako nierzetelne i niezgodne ze Standardami kontroli zarządczej.

Dopiero 27 grudnia 2021 r. dokonano zmiany zakresu czynności inspektora ds. rolnictwa i ochrony środowiska poprzez powierzenie mu zadań z zakresu odpadów niebezpiecznych.

(akta kontroli str. 121-130)

Sekretarz Urzędu wyjaśnił m.in., że do dnia 27 grudnia 2021 r. nie było wyznaczonej przez Wójta osoby, która zajmowałaby się odpadami niebezpiecznymi i przypadkami ich porzucenia lub nielegalnego składowania dlatego, że takie sytuacje na terenie gminy nie miały miejsca. Ponadto wyjaśnił, że nie przypomina sobie aby od momentu jego zatrudnienia w Urzędzie (styczeń 2003 r.), do grudnia 2021 roku, wystąpiła sytuacja związana z nielegalnym magazynowaniem odpadów niebezpiecznych na terenie gminy Radzanowo.

(akta kontroli str. 285)

Zdaniem NIK Wójt Gminy²⁶ powinien wcześniej wyznaczyć pracownika do zadań związanych z pojawianiem się zjawiska składowania/magazynowania czy też porzucenia na terenie gminy odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych, zwłaszcza w sytuacji gdy był informowany przez inne podmioty (opis w drugim obszarze wystąpienia) o zwiększaniu się liczby takich przypadków na terenie województwa.

OCENA CZĄSTKOWA

W gminie Radzanowo utworzono miejsce selektywnej zbiórki odpadów poprzez zorganizowanie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych i określono szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług przy odbieraniu odpadów komunalnych, w tym niebezpiecznych, zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W uchwalonym regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy ustanowiono wymagania dotyczące selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych.

W strukturze organizacyjnej Urzędu, do momentu ujawnienia nielegalnego magazynowania odpadów na terenie gminy, nie przypisano żadnemu pracownikowi zadań w zakresie identyfikowania i weryfikacji informacji i sygnałów o odpadach niebezpiecznych, zgromadzonych w miejscu do tego nieprzeznaczonym.

Nie przeprowadzono na terenie gminy kampanii edukacyjno-informacyjnych na temat szkodliwości i zagrożeń wynikających ze składowania/magazynowania odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nie przeznaczonych, w celu ograniczenia przypadków ich powstawania. Ponadto Wójt nie występował do właściwego nadleśnictwa o informację dotyczącą występowania przypadków składowania odpadów niebezpiecznych na terenach zarządzanych przez lasy państwowe.

OBSZAR

2. Usuwanie odpadów niebezpiecznych z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania.

Opis stanu
faktycznego

2.1 W Urzędzie, do dnia 27 grudnia 2021 r. nie powierzono żadnemu pracownikowi zadań dotyczących odpadów niebezpiecznych, w tym wynikających z art. 26 i 26a ustawy o odpadach. Przyczyną powyższego, wg. wyjaśnień Wójta i Sekretarza Gminy, był brak

²⁶ Dotyczy poprzedniego Wójta Gminy. Obecny Wójt Gminy Radzanowo sprawuje swoje obowiązki od dnia 23 grudnia 2021 r.

przypadków składowania odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych (szczegółowy opis w pierwszym obszarze wystąpienia).

W 2021 r. MWIOŚ zorganizował nieodpłatne szkolenia w formule on-line pn. „Współpraca z administracją samorządową w zakresie zwalczania szarej strefy w gospodarce odpadami”, adresowanego do gmin z terenu województwa mazowieckiego, które obejmowało m.in. aspekty prawne związane z usuwaniem odpadów w ramach trybów przewidzianych w obowiązujących przepisach prawa. Żaden z pracowników Urzędu nie został objęty przedmiotowym szkoleniem. Nie skierowano też żadnego z pracowników na inne szkolenia dotyczące realizacji art. 26 i 26a ustawy o odpadach.

(akta kontroli str. 286-287, 308)

Starosta Powiatu Płockiego 23 kwietnia 2019 r.²⁷ przekazał informacje i wytyczne Wojewody Mazowieckiego w sprawie ograniczenia procedury powstawania nielegalnych składowisk odpadów, w tym mogących zawierać substancje niebezpieczne. W piśmie tym zwrócono się o podejmowanie odpowiednich działań kontrolnych w zakresie przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska, zgodnie z posiadanymi kompetencjami wynikającymi z art. 379 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska²⁸ i art. 26 ustawy o odpadach oraz o *sprawdzenie istniejących procedur, możliwości logistycznych oraz sprzętowych w przypadku konieczności ewakuacji ludności ze stref objętych zagrożeniem w razie ewentualnego rozszczelnienia składowanych odpadów.*

(akta kontroli str. 163-168)

Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w dniu 3 grudnia 2020 r., w związku ze zintensyfikowaniem zjawiska porzucania odpadów, w tym niebezpiecznych, w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych przekazał Wójtowi pismo Głównego Inspektora Ochrony Środowiska²⁹ dotyczące objęcia szczególnym nadzorem miejsc gospodarowania odpadami, w tym m.in. przeprowadzania kontroli w zakresie art. 26 lub art. 26a ww. ustawy o odpadach.

(akta kontroli str. 170-175)

W Gminie nie przeprowadzono kontroli w zakresie art. 26 i 26a ustawy o odpadach, ponieważ do grudnia 2021 r. nie stwierdzono przypadków porzucenia lub nielegalnego składowania odpadów, w tym niebezpiecznych, na jej terenie.

(akta kontroli str. 11, 190)

W Urzędzie nie opracowano też zasad/procedur postępowania w przypadku stwierdzenia porzucenia na terenie gminy odpadów, mogących być niebezpiecznymi.

(akta kontroli str. 11, 285-286)

2.2. W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy stwierdzono jeden przypadek magazynowania odpadów, w tym niebezpiecznych, w miejscu do tego nieprzeznaczonym, tj. na terenie siedziby spółki, której działalność gospodarcza obejmowała m.in. transport drogowy towarów.

(akta kontroli str. 185, 194, 195)

Do Urzędu 9 grudnia 2021 r. wpłynął e-mail z Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Płocku³⁰ przekazujący informację MWIOŚ Delegatury w Płocku o anonimowym zgłoszeniu z 6 grudnia 2021 r., dotyczącym nagromadzenia mauzerów oraz beczek z nieznaną substancją, na terenie nieruchomości ww. spółki. MWIOŚ poinformował PCZK, że w tym samym dniu na miejscu przeprowadził oględziny, w obecności użytkownika terenu – prokurenta spółki, podczas których stwierdzono, że na działce znajduje się łącznie 536 szt. metalowych beczek o pojemności 200 l oraz 170 szt. pojemników typu „Mauser” o pojemności 1000 l³¹ z nieznaną substancją. Podczas tych oględzin nie stwierdzono wycieku z beczek i pojemników ale stwierdzono zapach charakterystyczny dla farb, lakierów i rozpuszczalników.

²⁷ Wpłynęło do Urzędu w dniu 24 kwietnia 2019 r.

²⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, ze zm.

²⁹ Pismo nr DZP/702-5/2020/kg z dnia 27 listopada 2020 r.

³⁰ Dalej: PCZK. Funkcjonuje w ramach Biura Spraw Obronnych i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Płocku.

³¹ Paletopojemnik 1000 l.

MWIOŚ poinformował, że użytkownik terenu prowadzi, zgodnie z wpisem w BDO³², działalność gospodarczą w zakresie transportu odpadów, natomiast nie posiada zezwolenia na zbieranie odpadów na terenie ww. nieruchomości.

Ponadto 9 grudnia 2021 r. do Urzędu wpłynęło pismo z Komendy Miejskiej Policji w Płocku³³ informujące, że 8 grudnia 2021 r. w miejscowości Radzanowo na tej samej nieruchomości zostały ujawnione beczki w ilości 706 szt. z nieznaną substancją, której próbki zostały pobrane do badania przez uprawnionego biegłego. KMP podała, że prowadzi postępowanie w sprawie, którą nadzoruje Prokuratura Rejonowa w Płocku.

(akta kontroli str. 235-238)

Wg opinii biegłego sądowego z 27 stycznia 2022 r., której adresatem była KMP w Płocku, ilość odpadów składowanych na terenie przedmiotowej nieruchomości była znaczna i można je było przydzielić do następujących rodzajów grup odpadów, w tym niebezpiecznych, wskazanych w rozporządzeniu Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów³⁴:

- 08 01 11* odpady farb i lakierów zawierające rozpuszczalniki organiczne lub inne substancje niebezpieczne, należące do grupy 08 01, tj. odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania oraz usuwania farb i lakierów. Grupa odpadów z katalogu 08 – odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania powłok ochronnych (farb, lakierów, emalii ceramicznych) kitu, klejów, szczeliw i farb drukarskich;
- 08 01 14 odpady z usuwania farb i lakierów zawierające rozpuszczalniki organiczne lub inne substancje chemiczne, należące do grupy 08 01 tj. odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania oraz usuwania farb i lakierów. Grupa odpadów z katalogu 08 – odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania powłok ochronnych (farb, lakierów, emalii ceramicznych) kitu, klejów, szczeliw i farb drukarskich;
- 08 01 17* odpady z usuwania farb i lakierów zawierające rozpuszczalniki organiczne lub inne substancje niebezpieczne;
- 08 03 99 inne niewymienione odpady, należące do grupy 08 01, tj. odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania oraz usuwania farb i lakierów. Grupa odpadów z katalogu 08 – odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania powłok ochronnych (farb, lakierów, emalii ceramicznych) kitu, klejów, szczeliw i farb drukarskich;
- 08 04 09* odpadowe kleje i szczeliwa zawierające rozpuszczalniki organiczne lub inne substancje niebezpieczne;
- 08 04 11* osady z klejów i szczeliw zawierające rozpuszczalniki organiczne lub inne substancje niebezpieczne;
- 20 01 28 farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice inne niż wymienione w 20 01 27 należące do grupy 20 01, tj. odpady komunalne segregowane i gromadzone selektywnie (z wyłączeniem 15 01). Grupa odpadów z katalogu 20 – odpady komunalne łącznie z frakcjami gromadzonymi selektywnie.

(akta kontroli str. 273-275)

2.3. MWIOŚ pismem z dnia 27 stycznia 2022 r.³⁵, poinformował Wójta o ustaleniach poczynionych w ramach oględzin z 6 grudnia 2021 r. oraz podał m.in., że odpady magazynowano w miejscu na ten cel nieprzeznaczony, tj. niezgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o odpadach. MWIOŚ podał także, że ze względu na charakter substancji znajdującej się wewnątrz beczek należy domniemywać, iż są to odpady niebezpieczne. W związku z powyższym MWIOŚ wnioskował do Wójta o niezwłoczne podjęcie działań, zgodnie z posiadanymi kompetencjami, o których mowa w art. 26 lub 26a ustawy o odpadach.

W nawiązaniu do ww. informacji Wójt, pismem z 25 lutego 2022 r. (tj. po 29 dniach) zwrócił się do MWIOŚ o przekazanie protokołu oględzin przedmiotowej nieruchomości oraz o informacje o rodzaju substancji składowanych na terenie tej nieruchomości.

Odnosząc się do pisma MWIOŚ Wójt wyjaśnił, że sprawę potraktowano, jak każdą sprawę administracyjną i zmieszczono się w terminie 30 dniowym.

(akta kontroli str. 239-242, 277-278)

³² Baza danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami.

³³ Dalej: KMP. Pismo Zastępcy Naczelnika Wydziału dw. z Przystępczością Gospodarczą KMP w Płocku z dnia 9 grudnia 2021 r.

³⁴ Dz. U. 2020 r. poz. 10, dalej: rozporządzenie w sprawie katalogu odpadów.

³⁵ Do Urzędu wpłynęło w dniu 28 stycznia 2022 r.

Wysłanie ww. pisma z 25 lutego 2022 r. było jedynym udokumentowanym działaniem Wójta w sprawie nielegalnego magazynowania przedmiotowych odpadów w Radzanowie³⁶ do dnia rozpoczęcia niniejszej kontroli NIK, tj. do 7 kwietnia 2022 r.

(akta kontroli str. 208, 235-270)

MWIOŚ 4 kwietnia 2022 r. przekazał Gminie protokół oględzin z 6 grudnia 2021 r. i sprawozdanie nr 549/WA/WA/21 z 4 stycznia 2022 r. z wynikami badania gleby pobranej z przedmiotowej nieruchomości oraz poinformował, że na podstawie tych badań nie jest w stanie określić rodzaju zmagazynowanych odpadów (poprzez podanie kodów poszczególnych odpadów) zgodnie z rozporządzeniem w sprawie katalogu odpadów, dodając, że KMP w Płocku zleciła pobranie próbek z pojemników oraz wykonanie szczegółowych badań przez biegłego, w celu identyfikacji składu chemicznego i określeniu właściwości niebezpiecznych odpadów.

(akta kontroli str. 208, 235-270)

W trakcie kontroli NIK, Wójt pismem z 22 kwietnia 2022 r., zwrócił się do KMP w Płocku³⁷ o przekazanie wyników ww. badań. KMP poinformowała, że nie dysponuje już aktami sprawy, w tym wynikami badań biegłego, gdyż prowadzenie śledztwa w sprawie zostało przejęte przez Prokuraturę Okręgową w Łodzi. W związku z tym Wójt pismem z 6 maja 2022 r. zwrócił się do Prokuratury Okrękowej w Łodzi o niezwłoczne udostępnienie kserokopii ww. wyników badań z uwagi na prowadzone postępowanie administracyjne na podstawie ustawy o odpadach. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych w Urzędzie Prokuratura Okręgowa w Łodzi nie odpowiedziała na pismo.

Wójt wyjaśnił, że nie zwracał się wcześniej do KMP w Płocku o wyniki badań, ponieważ postępowanie prowadził MWIOŚ, jako instytucja kontrolująca przedsiębiorców, wystąpiono do KMP o ww. wyniki w związku z zamiarem wszczęcia postępowania administracyjnego na podstawie art. 26 ustawy o odpadach.

(akta kontroli str. 188, 279, 282, 288, 291)

Najwyższa Izba Kontroli 21 kwietnia 2022 r., w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit f ustawy o NIK wystąpiła do KMP w Płocku o przekazanie informacji o rodzajach (kodach) odpadów zgromadzonych na przedmiotowej nieruchomości wraz z opinią biegłego sądowego z 27 stycznia 2022 r. KMP w Płocku 26 kwietnia 2022 r. przekazała ww. informacje z opinią biegłego, z którą zapoznał się Wójt, na podstawie art. 35a ust. 3 ustawy o NIK.

(akta kontroli str. 272-275, 292)

2.4. Zawiadomienie o wszczęciu postępowania administracyjnego zostało przez Wójta Gminy wydane na podstawie art. 61 § 1 i 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 Kodeks postępowania administracyjnego³⁸ i art. 26 ust. 2 ustawy o odpadach. Zawiadomieniem tym z urzędu wszczęto postępowanie w sprawie wydania decyzji nakazującej posiadaczowi odpadów ich usunięcie z miejsca nieprzeznaczonego do magazynowania odpadów. Zawiadomienie to wydano w trakcie kontroli NIK, tj. w dniu 26 kwietnia 2022 r.³⁹

(akta kontroli str. 278, 293)

Oprócz wniosku MWIOŚ z 27 stycznia 2022 r. o podjęcie niezwłocznych działań na rzecz usunięcia odpadów, również GIOŚ w piśmie z 27 listopada 2020 r., przypomniał i jednoznacznie wskazał, iż w przypadku ujawnienia nielegalnie nagromadzonych odpadów Wójt niezwłocznie powinien podjąć działania zgodnie z posiadanymi kompetencjami, o których mowa w art. 26 lub 26a ustawy o odpadach.

(akta kontroli str. 173, 235- 240, 293)

Wójt, do czasu zakończenia kontroli NIK, w ramach ww. postępowania zwrócił się do MWIOŚ pismem z dnia 27 kwietnia 2022 r. o informacje dotyczącą pochodzenia odpadów, a pismem z dnia 6 maja 2022 r. zawiadomił stronę postępowania o terminie oględzin ww. nieruchomości.

(akta kontroli str. 297-300)

³⁶ Sprawa prowadzona przez Referat Rolnictwa i Budownictwa Urzędu, znak: RB.6234.2.2022.

³⁷ Pismo dotarło do KMP w dniu 25 kwietnia 2022 r.

³⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 735, ze zm.

³⁹ Strona postępowania, tj. spółka odebrała zawiadomienie w dniu 29 kwietnia.

W odpowiedzi MWIOŚ, na podstawie danych dostępnych w BDO i oświadczenia Prokurenta Spółki, pismem z 17 maja 2022 r. poinformował Wójta, że odpady przewożone były na przedmiotową nieruchomość w okresie od 8 października do 2 grudnia 2021 r. oraz podał nazwy i adresy sześciu przedsiębiorstw przekazujących przedmiotowe odpady. Do odpowiedzi tej dołączono wydruk z BDO, wg którego odpady były transportowane na podstawie 85 kart przekazania odpadów, zgodnie z którymi, miały je przejąć dwie firmy, w tym jedna – 77 transportów, druga – osiem.

(akta kontroli str. 333-339)

Wójt Gminy nie informował Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o ww. odpadach znajdujących się w beczkach i mauzerach. Wójt wyjaśnił, że nie uczyniono tego gdyż sprawa znana była już MWIOŚ, a zadania RDOŚ określone w art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko⁴⁰, w jego ocenie, nie wydają się wprost związane z przedmiotem sprawy.

(akta kontroli str. 291)

2.5. W odpowiedzi na pismo NIK, w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit f ustawy o NIK, 5 maja 2022 r. MWIOŚ poinformował, że w trakcie kolejnych oględzin przeprowadzonych w dniu 9 grudnia 2021 r. pracownicy MWIOŚ zauważyli na nieutwardzonej części przedmiotowej nieruchomości, obecność wylanej substancji, konsystencji mazistej koloru fioletowo-różowego i z tego miejsca pobrali próbki gleby do analizy laboratoryjnej. Wg oświadczenia Prokurenta Spółki, do protokołu przesłuchania MWIOŚ z dnia 4 lutego 2022 r., ww. substancja pochodzi z rozszczelnionego mauzera, który pękł na podczas rozładunku.

(akta kontroli str. 305)

W wyjaśnieniach z dnia 6 maja 2022 r. Wójt podał, że wg wiedzy organu odpady znajdowały się w szczelnie zamkniętych pojemnikach zabezpieczających je przed wydostaniem na zewnątrz. Organ nie miał wiedzy czy odpady były poddane późniejszym oględzinom".

(akta kontroli str. 291)

Zgodnie z uzyskanymi wynikami pobranych próbek gleby, przedstawionymi w sprawozdaniu nr 549/WA/WA/21 z 4 stycznia 2022 r., stwierdzono przekroczenie wartości dopuszczalnych standardów jakości gleby dla terenów stanowiących grupę gruntów I (Br-RV - grunty rolne zabudowane) i II (RV - grunty orne), substancjami wymienionymi w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu przeprowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi⁴¹, w zakresie: sumy węglowodorów C12-C35, benzenu, toluenu, ksylenu, styrenu, tj.:

- sumy węglowodorów C12-C35 – z próbki uzyskano wynik 89 mg/kg, przy dopuszczalnej zawartości substancji powodujących ryzyko dla gruntów ornych (grupa II) – 50 mg/kg, oraz gruntów rolnych zabudowanych (grupa I) 30 mg/kg,
- benzenu – wynik 15,2 mg/kg, przy dopuszczalnej zawartości substancji powodujących ryzyko, dla gruntów ornych (II) oraz gruntów rolnych zabudowanych (I) – 0,1 mg/kg;
- toluenu – wynik 13,7 mg/kg, przy dopuszczalnej zawartości substancji powodujących ryzyko, dla gruntów ornych (II) oraz gruntów rolnych zabudowanych (I) – 0,1 mg/kg;
- ksylenu – wynik 17,3 mg/kg, przy dopuszczalnej zawartości substancji powodujących ryzyko, dla gruntów ornych (II) oraz gruntów rolnych zabudowanych (I) – 0,1 mg/kg,
- styrenu – z trzech próbek uzyskano odpowiednio wyniki: 17,3 mg/kg; 0,313 mg/kg oraz 0,182 mg/kg, przy dopuszczalnej zawartości substancji powodujących ryzyko dla gruntów ornych (II) oraz gruntów rolnych zabudowanych (I) – 0,1 mg/kg.

(akta kontroli str. 245-249)

Zgodnie z załącznikiem nr 1 do ww. rozporządzenia, wymienione składniki frakcji oleju oraz węglowodory aromatyczne należą do substancji powodujących ryzyko szczególnie istotne dla ochrony powierzchni ziemi.

Wójt Gminy, który otrzymał wyniki badania gleby w ww. piśmie MWIOŚ z 4 kwietnia 2022 r., nie poinformował RDOŚ o przekroczeniu wartości dopuszczalnych standardów jakości

⁴⁰ Dz. U. z 2021 r., poz. 2373 ze zm.

⁴¹ Dz. U. poz. 1395.

gleby, gdyż, jak wyjaśnił, był przekonany że uczynił to już zleceniodawca i dysponent wyników pobranych próbek – MWIOŚ.

(akta kontroli str. 316-318)

Wg ww. informacji MWIOŚ przekazanej NIK, gleba została zanieczyszczona substancjami szkodliwymi, toksycznymi, mającymi negatywny wpływ na środowisko oraz zdrowie i życie ludzi. Odpady wraz z opakowaniami zawierające ww. substancje należy traktować jako odpady niebezpieczne, które należy poddać procesowi unieszkodliwienia zgodnie z przepisami ustawy o odpadach.

MWIOŚ wyjaśnił, że zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 3a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie⁴² do działalności stwarzającej ryzyko szkody w środowisku zalicza się zbieranie lub przetwarzanie odpadów wymagające uzyskania zezwolenia. W analizowanym przypadku prowadzone było zbieranie odpadów, na które posiadacz winien uzyskać zezwolenie w trybie art. 41 ustawy o odpadach, lecz go nie uzyskał. Zdaniem MWIOŚ, przeprowadzenie kompleksowych działań naprawczych będzie możliwe po usunięciu odpadów z miejsca do tego nieprzeznaczonego, zaś rolę wiodącą w zakresie naprawy szkód w środowisku pełni RDOŚ.

(akta kontroli str. 306)

W związku z powyższym, MWIOŚ pismem z 4 maja 2022 r., na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy szkodowej, wystąpił do RDOŚ i zgłosił podejrzenie wystąpienia szkody w środowisku, celem przeprowadzenia działań naprawczych, dołączając ww. sprawozdanie z badań gleby na przedmiotowej nieruchomości.⁴³

(akta kontroli str. 306, 312-314)

W odpowiedzi na pismo NIK w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit f ustawy o NIK w dniu 12 maja 2022 r. RDOŚ poinformował kontrolerów NIK, że po analizie pisma MWIOŚ, postanowieniem z 12 maja 2022 r., wszczął postępowanie administracyjne w sprawie wydania decyzji nakładającej obowiązek przeprowadzenia działań zapobiegawczych lub naprawczych w związku ze zgłoszeniem możliwości wystąpienia bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku na terenie przedmiotowej nieruchomości.

Ponadto poinformował, że w latach 2019-2022 (do dnia udzielenia odpowiedzi), oprócz ww. wystąpienia MWIOŚ nie był informowany o zdarzeniach, polegających na porzuceniu odpadów, ich składowaniu lub magazynowaniu w miejscach do tego nieprzeznaczonych, w szczególności odpadów niebezpiecznych, na terenie Gminy.

(akta kontroli str. 316-318)

Zdaniem MWIOŚ, wyrażonym w przywołanym wyżej piśmie skierowanym do NIK z 5 maja 2022 r., zanieczyszczenie gleby substancjami: sumy węglowodorów C12-C35, benzenu, toluenu, ksylenu, styrenu, może mieć związek ze zgromadzonymi odpadami w beczkach i mauserach przez Spółkę oraz może powodować zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub stanu środowiska⁴⁴.

Postępowanie w sprawie usunięcia przedmiotowych odpadów Wójt wszczął na podstawie art. 26 ustawy o odpadach, wobec czego nie wystąpił w trybie art. 26a ust. 5 tej ustawy o pozyskanie opinii w sprawie konieczności niezwłocznego usunięcia odpadów. Jak wyjaśnił ww. w przypadku zaistnienia przesłanek do prowadzenia postępowania w trybie przepisów art. 26a o taką opinię wystąpi.

Wójt wyjaśnił też, że ocena co do braku bezpośredniego niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia ludzi lub środowiska wynika z faktu przechowywania odpadów w szczelnie zamkniętych pojemnikach uniemożliwiających potencjalny wyciek. Ponadto, żadna z obecnych na miejscu służb – PSP, Policja czy inspektorzy MWIOŚ, nie zaleciła stałego monitorowania znalezionych odpadów pod kątem ewentualnego niebezpieczeństwa dla otoczonej ludności lub środowiska.

(akta kontroli str. 305, 319-321)

⁴² Dz.U. z 2020 roku, poz. 2187. Dalej: ustawa szkodowa.

⁴³ Niniejsze wystąpienie do RDOŚ ma bezpośredni związek z jednym z pytań NIK skierowanym do MWIOŚ w piśmie z dnia 29 kwietnia 2022 r.

⁴⁴ Niniejszą opinię MWIOŚ przytoczono w pytaniu NIK do Wójta Gminy Radzanowo - pismo z 11 maja 2022 r.

Do dnia zakończenia czynności kontrolnych (tj. do 18 maja 2022 r.) Wójt Gminy nie wydał decyzji nakazującej posiadaczowi usunięcie odpadów z miejsca nieprzeznaczonego do ich magazynowania, określonej w art. 26 ust. 2 ustawy o odpadach, a także nie wszczął postępowania na podstawie art. 26a ww. ustawy.

(akta kontroli str. 194)

2.6. Wójt odnosząc się do istotnych przeszkód przy wykonywaniu działań zmierzających do usunięcia odpadów niebezpiecznych z miejsc do tego nieprzeznaczonych, wskazał na brak przepisów umożliwiającym gminom szybkie ustalenie, kto jest wytwórcą odpadów, skąd zostały zabrane do transportu i gdzie miały trafić do utylizacji. Gmina zmuszona jest każdorazowo uzyskiwać takie informacje czy opinie od innych instytucji. Jednostkowy przypadek nielegalnego składowania odpadów pokazuje, że Wójt nie otrzymuje praktycznie żadnych informacji od WIOŚ, straży pożarnej czy organów ścigania w sprawie rodzaju odpadów oraz stopnia ich zagrożenia dla ludzi lub środowiska.

Niemniej, dla Wójta najistotniejszą kwestią z punktu widzenia gminy, jest brak środków finansowych w budżecie na usunięcie nielegalnie magazynowanych odpadów. W przypadku konieczności wykonania zastępczego, już prawidłowe i zgodne z prawem sporządzenie specyfikacji istotnych warunków zamówienia wymaga skorzystania z wiedzy biegłych w tym zakresie, co do istoty i ilości nielegalnie zgromadzonych odpadów, by opisać przedmiot zamówienia. Już na tym etapie pojawiają się nie przewidziane w budżecie rocznym wydatki, nie wspominając o kosztach wywiezienia i utylizacji ww. odpadów, które wg szacunku mogą wynieść kilka milionów złotych. Obecnie brak jest takich środków w budżecie Gminy na rok 2022 (ich usunięcie na koszt gminy spowodowało by konieczność przesunięć i znaczną redukcję inwestycji ze szkodą dla mieszkańców lokalnej społeczności).

(akta kontroli str. 321-322)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Urząd nie był organizacyjnie i kadrowo przygotowany do bezzwłocznego i skutecznego działania w celu doprowadzenia do usunięcia magazynowanych na terenie gminy (w miejscowości Radzanowo) odpadów niebezpiecznych ponieważ:
 - do dnia 27 grudnia 2021 r. nie przypisano żadnemu z pracowników Urzędu zadań dotyczących postępowania za składowanymi nielegalnie odpadami niebezpiecznymi, a w szczególności zadań wynikających z art. 26 i 26a ustawy o odpadach,
 - pracownicy Urzędu nie uczestniczyli w szkoleniach obejmujących postępowanie w sytuacji ujawnienia porzucenia lub nielegalnego magazynowania odpadów niebezpiecznych na terenie gminy, mimo możliwości uzyskania takiej wiedzy przez pracowników w związku ze zorganizowaniem przez MWIOŚ nieodpłatnych szkoleń z tego zakresu.
 - w Urzędzie nie opracowano zasad/procedur postępowania w przypadku stwierdzenia porzucenia czy też nielegalnego magazynowania odpadów mogących być niebezpiecznymi na terenie gminy pomimo kierowanych pism, informacji i wytycznych Starosty Płockiego, Wojewody Mazowieckiego i GIOŚ, dotyczących postępowania z takimi odpadami i zwracającymi uwagę na nasilenie się zjawiska porzucania odpadów niebezpiecznych.

Powyższe było niezgodne ze standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych⁴⁵, dotyczących zwłaszcza kompetencji zawodowych i struktury organizacyjnej jednostki sektora finansów publicznych. Zgodnie z przywołanymi standardami pracownicy powinni posiadać wiedzę i umiejętności pozwalające na skuteczną i efektywną realizację zadań, a struktura organizacyjna jednostki powinna być dostosowana do jej aktualnych celów i zadań.

Wójt Gminy wyjaśnił zaś, że nie przypisano pracownikom zadań z zakresu odpadów niebezpiecznych i przypadków ich porzucenia lub nielegalnego składowania, w tym wynikających z art. 26 i 26a ustawy o odpadach ponieważ takie sytuacje na terenie Gminy

⁴⁵ Dz. Urz. Min. Fin. nr 15, poz. 84.

Radzanowo nie miały miejsca. Żaden z pracowników Gminy nie został przeszkolony gdyż do dnia 27 grudnia 2021 r. w gminie nie wystąpiła wyżej opisana sytuacja. Ponadto wyjaśnił, że nie wprowadzono pisemnej procedury/zasad postępowania w przypadku porzucenia na terenie gminy odpadów niebezpiecznych bo zastosowanie w tej sytuacji powinny mieć przepisy ustawowe, np. ustawy o odpadach.

Dodał jednakże, że jako *nowo wybrany wóldarz* poleci opracowanie i przedstawienie mieszkańcom procedury postępowania w przypadku porzucenia odpadów mogących być uznane za niebezpieczne.

(akta kontroli str. 11, 190, 286-287, 308)

2. Działania Wójta Gminy zmierzające do usunięcia odpadów były nierzetelne i nieskuteczne. Dopiero po rozpoczęciu kontroli NIK, tj. po upływie 138 dni od wpłynięcia do Urzędu informacji o ich magazynowaniu w miejscu do tego nieprzeznaczonym Wójt wszczął postępowanie w sprawie usunięcia przedmiotowych odpadów w trybie art. 26 ustawy o odpadach i po upływie 134 dni od wpłynięcia do Urzędu informacji o ich magazynowaniu, w miejscu do tego nieprzeznaczonym, zwrócił się do Komendy Miejskiej Policji w Płocku o wyniki próbek odpadów, pomimo że informację o ich pobraniu do badania Urząd otrzymał w dniu 9 grudnia 2021 r.

Wójt nie poinformował też RDOŚ o przekroczeniu wartości dopuszczalnych standardów jakości gleby na przedmiotowej działce substancjami powodującymi ryzyko szczególnie istotne dla ochrony powierzchni ziemi do czego był uprawniony na mocy art. 24 ust. 3-4a ustawy szkodowej.

Wójt wyjaśnił m.in., że nie podjęto niezwłocznych działań w trybie ustawy o odpadach gdyż oczekiwano, że prowadzone przez MWIOŚ i Policję działania zmobilizują posiadacza odpadów do dobrowolnego ich usunięcia, bez konieczności wszczynania postępowania administracyjnego w tej sprawie. Wskazał też na brak środków w budżecie gminy jako na istotną przeszkodę dla skutecznego działania. Nie poinformowano RDOŚ o sprawie z uwagi bo sprawa była już znana Inspekcji Ochrony Środowiska.

W ocenie NIK, działania innych uprawnionych organów nie usprawiedliwiają beczynności Wójta w wykonywaniu zadań, do których był nie tylko bezpośrednio zobowiązany przepisami prawa, a których podjęcie miało służyć także ochronie przed zagrożeniem dla życia lub zdrowia lub środowiska.

Urząd w konsekwencji nieuzasadnionej opieszałości, do dnia zakończenia czynności kontrolnych, nie uzyskał, w wyniku własnych działań, wiedzy w zakresie rodzajów i kodów przedmiotowych odpadów, która jest niezbędna do podjęcia postępowania we właściwym trybie i wydania prawidłowej decyzji w sprawie usunięcia odpadów. Wymagane dla prawidłowego postępowania informacje uzyskał w trybie art. 35a ust. 3 ustawy o NIK.

NIK zwraca też uwagę, że brak zaplanowanych środków w budżecie gminy nie usprawiedliwia braku prawem przewidzianych działań, zwłaszcza w przypadku zagrożenia dla życia i zdrowia ludzkiego czy też zagrożenia dla środowiska, zwłaszcza że Gmina może wystąpić do odpowiednich organów (Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) o dofinansowanie usunięcia przedmiotowych odpadów w sytuacji, gdy to Gmina będzie zmuszona ponieść koszty związane z wykonaniem tego zadania.

(akta kontroli str. 291)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK negatywnie ocenia działania Urzędu związane z usunięciem odpadów, w tym niebezpiecznych, które zostały zgromadzone na nieruchomości z terenu gminy z naruszeniem art. 25 ust. 3 ustawy o odpadach, tj. w miejscu na ten cel nieprzeznaczonym. Wójt Gminy, zamiast niezwłocznie podjąć działania w celu usunięcia odpadów, zgodnie z art. 26 lub 26a ustawy o odpadach oraz wytycznymi Głównego Inspektora Ochrony Środowiska oczekiwał, że działania MWIOŚ i Policji doprowadzą do ich usunięcia, bez konieczności wszczynania postępowania administracyjnego w tej sprawie. W konsekwencji po upływie 138 dni od powzięcia przez Urząd informacji o ww. odpadach i dopiero po rozpoczęciu kontroli NIK podjęto działania na rzecz usunięcia ww. opadów, tj. wszczęto postępowanie na podstawie art. 26 ust. 2 ustawy o odpadach.

W rezultacie tej opieszałości, do dnia zakończenia czynności kontrolnych, Wójt, w wyniku własnych działań, nie uzyskał wiedzy o rodzaju zgromadzonych odpadów, która jest niezbędna do wydania prawidłowej decyzji o ich usunięciu.

Wójt w dniu 28 kwietnia 2022 r., na podstawie art. 35a ust. 3 ustawy o NIK, zapoznał się z opinią biegłego o rodzajach grup odpadów, w tym niebezpiecznych.

Zdaniem NIK brak prawidłowych, wynikających z przepisów prawa działań był spowodowany między innymi faktem niedostosowaniem kadrowo-organizacyjnego Urzędu do ich realizacji.

Żaden z pracowników Urzędu (do grudnia 2021 r.) nie miał powierzonych zadań wynikających z art. 26 i 26a ustawy o odpadach i nie uczestniczył w szkoleniach w zakresie stosowania tych przepisów, a w Urzędzie nie opracowano zasad/procedur postępowania w takich przypadkach.

Negatywnie również należy ocenić brak poinformowania przez Wójta RDOŚ o zanieczyszczeniu gleby na ww. działce substancjami powodującymi ryzyko szczególnie istotne dla ochrony powierzchni ziemi, który wynikał z przekonania, że uczynił to MWIOŚ, który wystąpił co prawda w tej sprawie do RDOŚ ale dopiero w związku z niniejszą kontrolą NIK, w dniu 4 maja 2022 r.

W związku z powyższym RDOŚ wszczął postępowanie administracyjne w sprawie wydania decyzji nakładającej obowiązek przeprowadzenia działań zapobiegawczych lub naprawczych w związku ze zgłoszeniem możliwości wystąpienia bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku na terenie ww. nieruchomości.

Pomimo, że w miejscu do tego nieprzeznaczonym zgromadzone są odpady niebezpieczne oraz zdaniem MWIOŚ, powyższe zanieczyszczenie gleby może mieć z nimi związek, jak również może spowodować zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub stanu środowiska, Wójt nie wystąpił, w trybie art. 26a ust. 5 ustawy o odpadach, o pozyskanie opinii czy istnieją w sprawie przesłanki konieczne do niezwłocznego usunięcia odpadów.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK wnosi o:

Wnioski

1. Opracowanie i wdrożenie procedur postępowania w przypadku porzucenia na terenie gminy odpadów niebezpiecznych lub ich składowania (magazynowania) w miejscu do tego nieprzeznaczonym.
2. Przeszkolenie pracowników Urzędu w zakresie z postępowania z nielegalnie gromadzonymi odpadami niebezpiecznymi.
3. Podejmowanie bez zbędnej zwłoki działań określonych w art. 26 lub 26a ustawy o odpadach, w przypadku magazynowania odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych.
4. Zintensyfikowanie działań w celu bezzwłocznego usunięcia nielegalnie magazynowanych odpadów niebezpiecznych.
5. Niezwłoczne informowanie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w trybie art. 24 ust. 3-4a ustawy o skutkach w przypadkach magazynowania odpadów niebezpiecznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych lub stwierdzenia zanieczyszczenia gleby substancjami powodującymi ryzyko szczególnie istotne dla ochrony powierzchni ziemi.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 10.06.2024

Kontroler
Paweł Piotrowski
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie
Dyrektor

DYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Warszawie

z up.

.....
Wiesława Gronisz
p.o. Wicedyrektora
podpis

